

Gemeente Delfzijl
T.a.v. mevrouw E. van Joolen
Postbus 20.000
9930 PA DELFZIJJL

MUG Ingenieursbureau b.v.
Zernikelaan 8
9351 VA LEEK
Postbus 136
9350 AC LEEK
tel. (0594) 55 24 20
fax (0594) 55 24 99
info@mug.nl
www.mug.nl

Een Dijkstra-onderneming

datum 4 juni 2013
projectnummer 95137013
onderwerp archeologische begeleiding herbegraving Delfzijl

Geachte mevrouw Van Joolen,

Hierbij ontvangt u de briefrapportage van de uitgevoerde archeologische begeleiding bij het graven van een nieuw graf op de begraafplaats van de Nederlands Hervormde kerk te Delfzijl. Dit graf is gegraven in het kader van de herbegraving van menselijk botmateriaal. Deze zijn aangetroffen tijdens een eerdere archeologische begeleiding van rioleringswerkzaamheden op twee nabijgelegen pleinen. Het onderzoek is uitgevoerd door de heer A.R. Wieringa (Senior veldtechnicus) onder leiding van mevrouw M.J.M. de Wit (senior KNA-archeoloog). De begeleiding heeft plaatsgevonden op donderdag 18 april 2013.

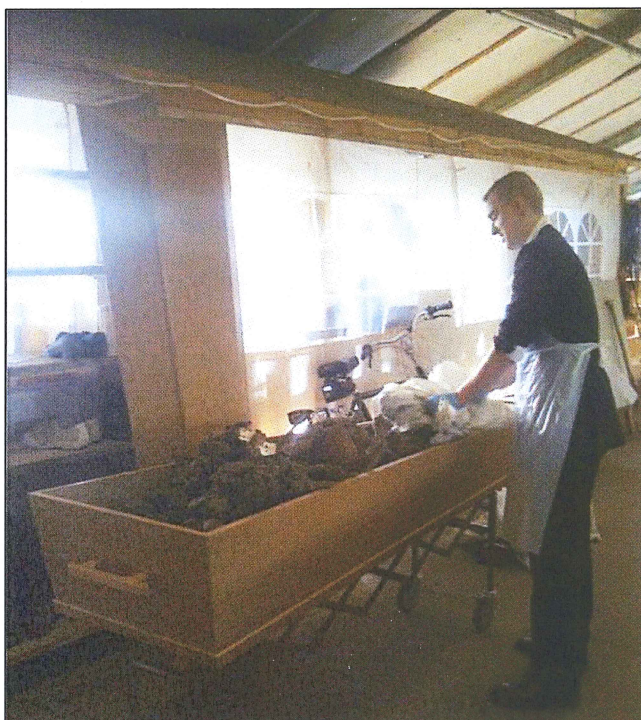
Aanleiding voor de archeologische begeleiding

Bij herinrichtingswerkzaamheden van het Molenbergplein en het Commandementsplein te Delfzijl in 2011 en 2012 is door MUG Ingenieursbureau een archeologische begeleiding uitgevoerd. Bij deze archeologische begeleiding werd een aanzienlijke hoeveelheid menselijke beenderen geborgen. Deze beenderen zijn afkomstig uit het voormalige kerkhof, dat zich uitstreckte tot onder de huidige pleinen. Op initiatief van gemeente Delfzijl zijn deze menselijke beenderen opnieuw bijgezet op het, officieel niet meer in gebruik zijnde, kerkhof van de Nederlands Hervormde kerk te Delfzijl. Voor de herbegraving moest een graf gegraven worden om in totaal vijf grafkisten, gevuld met menselijke beenderen te kunnen laten bijzetten door een begrafenisonderneming. Omdat de kans groot werd geacht dat er tijdens het graven van dit nieuwe graf ook oude begravingen/beenderen tevoorschijn zouden kunnen komen, is er door de gemeente besloten dat deze herbegraving op een verantwoorde manier moest plaatsvinden. Daarom is de herbegraving uitgevoerd onder archeologische begeleiding.

contactpersoon Bas Bijl
e-mail bbijl@mug.nl
bijlage(n) -

tel. (0594) 55 24 29
mobiel (06) 53 37 93 99

pl. BB
typ. svdv



Afbeelding 1. het vullen van één van de vijf grafkisten met menselijk botmateriaal (foto: M. Rem)

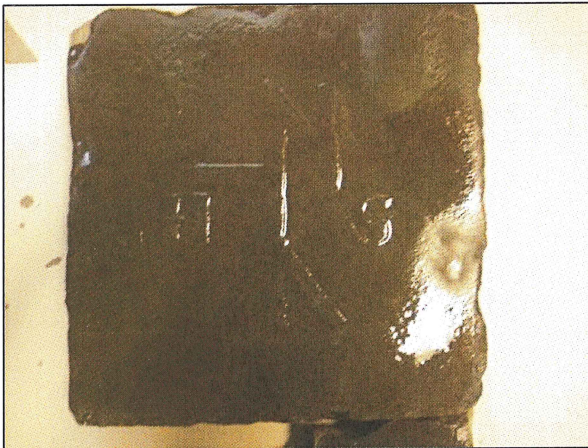
Werkwijze en waarnemingen

In de zuidwesthoek van het huidige kerkhof is een nieuwe grafkuil gegraven met een omvang van circa 4 bij 2,5 m en een ontgravingsdiepte circa 100 cm. Tijdens het graven van de grafkuil is besloten deze kleiner te maken dan oorspronkelijk de bedoeling was omdat in de NO-hoek van de kuil een stuk van een gemetseld graf zichtbaar werd. Om niet onnodig bestaande begravingen te verstoren is dit graf uitgespaard. De resterende ruimte was precies voldoende om de vijf grafkisten in te kunnen plaatsen.



Afbeelding 2. nieuwe grafkuil, aangelegd onder archeologische begeleiding (de kraan is stilgezet voor de foto (foto: T.J.K. Smit))

Bij de ontgraving van de grafkuil werden bakstenen, delen van grafstenen, een complete grafsteen en menselijk botmateriaal gevonden. De beenderen zijn bij het ontgraven verzameld (circa tien fragmenten) en voor aanvang van de herbegraving, in een hoek van de grafkuil bijgezet.



Afbeelding 3. een kleine vierkante grafsteen met initialen H S en 'meesterteken' (foto: A.R. Wieringa)



Afbeelding 4. fragment van een grafsteen met de jaartallen (1)638 en 167(?)? (foto: A.R. Wieringa)

De delen van grafstenen zijn ter plekke beoordeeld op inscripties en/of versieringen. Onbewerkte stukken grafsteen zijn teruggelegd in de grafkuil. De stukken bewerkte grafsteen en de complete grafsteen zijn verzameld en schoongemaakt. De complete grafsteen wordt overgedragen aan gemeente Delfzijl, de overige stukken worden afgestoten nadat ze gefotografeerd zijn.

Herbegraving

De vijf grafkisten met de beenderen die tijdens de archeologische begeleiding van de rioleringswerkzaamheden op het Commandementsplein en het Molenbergplein waren aangetroffen zijn herbegraven in de grote grafkuil.



Afbeelding 5. de vijf grafkisten in het nieuwe graf (foto: T.J.K. Smit)

Resultaten

Er werd weinig menselijk botmateriaal waargenomen bij het graven van de kuil. Pas op een diepte van één m beneden maaiveld werd menselijk botmateriaal aangetroffen, maar niet in grafcontext/in situ. Om te voorkomen dat er meer botmateriaal en eventuele wel in situ gelegen oude graven aangesneden worden, is er op initiatief van de archeoloog besloten de grafkuil niet verder te verdiepen. Sporen van graven werden met uitzondering van bovengenoemd gemetseld graf niet gevonden. De delen van grafstenen en bakstenen lagen meest willekeurig in de grond, met uitzondering van een 'puingat' met stukken baksteen en grafsteen aan de noordzijde van de ontgraving. Na afronding van de graafwerkzaamheden is de kuil gereedgemaakt voor de bijzettingen. Na een korte plechtigheid in de kerk zijn vervolgens de vijf kisten één voor één in de grafkuil neergelaten. Hierbij is mede door MUG Ingenieursbureau een bijdrage geleverd, aan het op een verantwoorde wijze omgegaan met aangetroffen menselijk botmateriaal tijdens archeologisch onderzoek. Direct na bijzetting van de vijf grafkisten is door medewerkers van gemeente Delfzijl begonnen met het dichten van het graf.

Voor nadere inlichtingen betreffende deze brieffrapportage kunt u contact opnemen met ondergetekende (de contactgegevens vindt u onderaan de eerste pagina).

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
MUG Ingenieursbureau b.v.

B. Bijl
Senior projectleider Archeologie